

PEYGAMBERİMİZİN VASIYETİ VE GÖZÜMÜN NURU DEDIĞİ NAMAZ

“Allah, insanı niçin yaratmıştır?” sorusuna sık sık muhatap olmaktadır. Bu ve buna benzer soruların cevabını, akıl ve mantık mizanı ile keşfetmek mümkün olsa bile, ayrıntılı bir izah vermek mümkün değildir. Çünkü, insan akli ile anlar ki, kainatta hiçbir şey anlamsız, vazifesiz ve faydasız değildir. Öyleyse insan da anlamsız ve vazifesiz olamaz. Ama varlıklardan her birisinin bir vazifesi olduğu ve bu vazife akıl ile görüldüğü gibi, insanın vazifesinin ne olduğunu ve ne yapması gerektiğini akıl ile kavrayamaz. Öyleyse **“insanın niçin yaratıldığı”** konusu tamamen vahiy ile halledilmesi gereken bir konudur. Demek, vazifemizi öğrenmenin ve bu yolda muvaffak olmanın tek yolu, bu soruyu Rabbimize (c.c) sormaktır.

Cenab-ı Hak (c.c) böyle bir soruya, Kur`an ve Resulü vasıtasıyla şöyle cevap vermektedir:

“Ben cinleri ve insanları, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zâriyât, 51/56)

Bediüzzaman Said Nursi gibi bir çok alim ve muhakkikler, bu ayette geçen **“ibadet”** ifadesine, **“Halik-ı Kainatı tanımak ve O`na iman edip ibadet etmektir”** diye mana vermişlerdir. Çünkü önce iman ve marifet, ondan sonra ibadet ve hayret gelir. Önce nasıl birisine iman ettiğimizi, hangi özellik ve sıfatlarından dolayı O`na (c.c) ibadet edeceğimizi bilmeli, sonra nasıl ibadet edeceğimizi ve O`na (c.c) nasıl teşekkür edeceğimizi araştırmalıyız.

Evet kâinatın yaratılması, insan içindir. İnsanın yaratılmasının sebebi ise, yukarıdaki ayette de belirtildiği gibi, ubudiyet ve kulluktur. Başka bir ayette de

“Ey insanlar! Sizi ve sizden evvelkileri yaratan Rabbinize ibadet ediniz ki, takva mertebesine vâsıl olasınız. Ve yine Rabbinize ibadet ediniz ki; Arz`ı size döşek, semayı binanıza dam yapmış ve semadan suları indirmiş ki, sizlere rızık olmak üzere yerden meyve ve sâir gıdaları çıkartsın. Öyle ise, Allah`a misil ve şerik yapmayınız. Bilirsiniz ki, Allah`tan başka Mabud ve Hâlikiniz yoktur.” (Bakara, 2/21, 22)

buyurulmakla, insanın takva mertebesine ulaşabilmesi ve Allah`ın (c.c) ihsanlarına karşı şükür vazifesini yerine getirmesi ancak ibadet ile mümkündür.

Çünkü ibadet;

- İnsanın inanç ve itikadını sağlamlaştırır ve kuvvetlendirir.
- İnsanların fikirlerini Cenab-ı Hakkın (c.c) emirleri ve yasakları doğrultusunda odaklanmasını sağlar. Böylece insanlar, mükemmel bir intizama girmekle kainattaki ilahi hikmet doğrultusunda hareket etmeye başlar. Çünkü kainatta bulunan her varlık gibi, insanların da başıboş ve vazifesiz olmadığı anlaşılır.
- **İnancın insanda tesirli olmasını, temin eder.** Yoksa insanda bulunan iman, tesirsiz kalır ve zamanla söner. İbadeti sağlam olmayan kişilerin zamanla Müslüman olmayanlar gibi düşünmeye başlaması, bu iddiamıza bir delildir.
- **Dünya ve ahiret saadetine vesile olur.** Zira Allah`a (c.c) ibadet halinde olanların kalb ve ruhlarındaki ferahlık, dünyada saadete ermelerine vesile olurken ahirette de İlahi ihsan ve ikramlara vesile olacaktır.
- **Dünya ve ahiret işlerini tanzim eder.** Evet, gerek dünyaya gerekse ahirete ait işlerin düzenli ve adil olabilmesi ancak ibadet ile mümkündür. Allah`ın (c.c) hakkı olan ibadete gereken ehemmiyeti vermeyenlerin, kul hakkına riayet etmesi elbette beklenemez.
- **Şahsın mükemmel olmasına katkıda bulunduğu gibi,** milletlerin de yüksek bir seviyeye ulaşmasına vesile olur. Evet İslamiyet`e sonradan giren kişi ve toplumların, bu gibi itiraflarına tarih çokça şahit olmuştur. İslamiyet`ten evvelki Arab toplumu ve bu toplumdaki Hz. Ömer İbn-i Hattab`ın ilk hali ile Müslüman olduktan sonraki halleri, bu konuda verilebilecek çok güzel örneklerden sadece bir tanesidir.
- İnsanın Allah`a (c.c) ulaşması ve O`na dostluk kurabilmesi açısından, elde edilebilecek en yüksek ve şerefli bağıdır.
- İnsanın menfaatlerini elde etmesi için sahip olduğu şehevi duyguların, düşmanlarını def` etmek için kendisine verilen gazap hislerinin ve iyi ile kötüyü birbirinden ayırması için kendisinde bulunan akıl kuvvetinin istikametli çalıştırılabilmesini sağlar. Yoksa insanda iman ve imanı kuvvetlendiren ibadet olmasa, o zaman haram helal demeden menfaat gördüğü her şeye saldırır. Kendisine zararı olmayanlara da zarar verir. Akıl da istikametli karar veremez, hakkı batıl batılı da hak görür.
- Müslümanların birbirlerine daha sıkı sarılmalarını ve birbirlerinin kusurlarına bakmamaları gerektiğini, ruh, kalp ve hatta nefislerine yerleştirir.

Ubudiyetin ve kulluğun hülasası, özeti, komprimesi ise namazdır. Çünkü,

namaz hem İslam`ın tüm farz ibadetlerini içermekte hem de bütün yaratıkların ibadet şekillerini de kapsamaktadır. Mesela namazda insan, bir şey yiyip içmemekle oruç tutar. Kibleye dönmekle bir nevi hacca gider. İçinde şehadet getirir. Elbiselerinin, ömrünün ve vücudunun zekatını verir.

Ayrıca, kıyamda durmakla ağaçları, dağları ve daima kıyamda ibadet halinde olan melekleri temsil eder. Rükua varmakla hayvanların duruşunu temsil edip, ibadetleri rükudan ibaret olan meleklerin vaziyetini gösterir. Secdeye giderken taş, toprak ve sürünen hayvanların ibadetlerini ifade etmekle beraber, secdeden başını kaldırmamak suretiyle Allah`a (c.c) karşı ibadetini yerine getiren meleklerle benzemeye çalışır.

Böylece bu tarz külli bir ibadet olan namazla, insanın bütün mahlukat ve mevcudatın en faziletli ve en şerefli olduğu da ortaya çıkmaktadır. Çünkü, hem maddi ve cismani hem de manevi ve ruhani varlıkların Allah`a karşı sundukları ibadet çeşitlerini ve çiçeklerini, tek başına bir çiçek buketi olarak sunmaktadır. Cesedi ve ruhu ile kainatın özeti ve maketi hükmünde olan insan, namaz ile tüm ibadetlerin komprimesini de kendin de temsil etmektedir.

Ayrıca insanın tüm kainatta bulunan varlıklar namına ibadet etmesi de yine namazla mümkündür. Çünkü namaz külli bir ibadet olması hasebiyle, namaz ile insana maddi ve manevi, küçük ve büyük olan her şeyin ibadetini temsil etme ve Allah`a kendi namına sunma kabiliyeti ve özelliği de verilmiştir. Namazın içerdiği hakikat ve mahiyetlerin çok külli ve geniş olduğu gerçeğini birkaç madde de açmaya çalışalım.
Şöyle ki;

1. Namaz, daha öncede bahsedildiği gibi, bütün melek ve ruhanilerin ibadet şekillerini içermektedir.

2. Namaz, dünyanın tüm maddi ve ceset sahibi varlıkların da ibadet şekillerini kapsamaktadır.

3. Peygamber Efendimizin (a.s.m) **“Namaz, müminin miracıdır.”**(1) hadisinde, insanı Allah`a ulaştıran ve yaklaştıran en mühim vasitanın namaz olduğunu buyurulmaktadır.

4. Bir hadiste **“İnsanın Allah`a en yakın olduğu an, secde anıdır.”**(2) buyurulmakla, Allah`a yaklaşmak için en keskin ve tesirli vasıta namazdır.

5. Namaz, dini duygularımızın ve taşıdığımız imanın korunması için en büyük bir sebeptir. Buna **“Namaz, dinin direğidir.”**(3) hadis-i şerifi işaret etmektedir.

6. Namaz, insanı bütün fuhşiyat ve kötülöklere karşı koruyan bir kalkan özelliğindedir. Kur`an-ı Kerimde **“... Hiç şüphe yok ki namaz, insanı çirkin işlerden ve haramlardan alıkor...”** (Ankebut, 29/45) buyurulmakla, hakkıyla

kılınacak bir namazın insanı, her türlü kötülüklerden muhafaza edebileceği ifade edilmektedir.

7. Namaz, insanı manen temizleyen ve günahlardan arındıran ilahi bir iksirdir. Bu konuda Allah Resulü (a.s.m)

“Herhangi birinizin evinin önünden akan bir sudan günde beş defa yıkandığınız takdirde sizde bir kir kalmadığı gibi, Allah (c.c), beş vakit namaz sayesinde de, günahlarınızı öylece yok eder.”(4)

buyurmakla, namazın günahların temizlenmesindeki rolünü de ifade etmiş oluyorlar.

8. Namaz, İmandan sonra gelen en kıymetli bir cevherdir. Zira Kur`an-ı Kerimin çok yerlerinde imandan sonra hemen amel-i salih tabiri geçmektedir. Amel-i salih`in en büyüğü ise, namazdır. Bazı ayetlerde ise, imandan sonra direkt olarak namazdan bahsedilmektedir. Bakara suresinin başlarında müminler için **“Gayba iman edenler ve namazı dosdoğru kılanlar.”** diye bahsedilmektedir.

9. Namaz kılmak hem çok kolay hem de çok kârlı bir ticarettir. Çünkü kılınmasının ve ifasının ne kadar kolay olduğunu herkes bilir. Ama kârına ve neticesine baktığımızda, rahatlığıyla zıt orantılı bir kara sahip olduğunu görürüz. Evet namaz kılanların aldıkları ücret azımsanmayacak kadar büyüktür. Bunlar; dünyada kalb ve ruh rahatlığı, kabirde ışık ve gıda, mahşerde senet ve berat, sıratı nur ve burak gibi bir binek, cennette ebedi bir sohbet arkadaşıdır.

10. Namaz, Allah`a karşı yapılan ve yapılacak en büyük zikirdir. Zikir, kelime itibariyle hatırlama ve anma demektir. Kur`an-ı Kerim

“Sana vahyedilen kitabı okuyup tebliğ et, namazı hakkıyla ifa et! Muhakkak ki namaz, insanı, ahlâk dışı davranışlardan, meşrû olmayan işlerden uzak tutar. Allah`ı namazla anmak, elbette en büyük fazilettir. Allah bütün işlediklerinizi bilir.”(Ankebut, 29/45)

ayetiyle, ibadetlerin en kapsamlısı olan namaza **“en büyük zikir”** demektedir. Evet insan, kıldığı namazın tüm hareket ve duruşlarıyla Allah`ı (c.c) hatırlamaktadır. Bu hatırlama abdest almaktan başlar. Kabeye teveccüh etmek, tesbih, hamd, tekbir ve Lailahe illallah demek, kıyam, rüku ve secdeye varmak hep zikir ve anmadır. Böylece dili, kalbi ve kalıbı hep aynı minval üzere zikirdedir.

11. Namazda, Cenab-ı Hakka bütün kainatı terbiye eden unvanıyla muhatap

olunmaktadır. Çünkü **“Hamd alemlerin Rabbi olan Allah`adır (c.c).”** ayetinde geçen **“Alemlerin Rabbi ”** ifadesi çok geniş manalı bir terimdir. Dolayısıyla bu unvanla Allah`a (c.c) yönelmek ancak külli bir makam gerektirir. Zira, Rububiyet Cenab-ı Hakkın terbiye ediciliği anlamına gelmektedir. Allah (c.c) her mevcudu veya alemini, farklı farklı terbiye etmiştir. Her rububiyet tecellisine muhatap olan varlıklar, farklı bir şekil, güzellik, süslenme ve mükemmelliğe sahip olmaktadır. İşte namazda söylediğimiz **“Alemlerin Rabbi”** ifadesiyle, Allah`ın (c.c) tüm kainattaki terbiye ediciliğini medh ediyor ve ilan ediyoruz.

12. Namaz yardımıyla bir mümin, geçmiş ve gelecek tüm mahlukatın ibadetlerini kendi yapıyormuş gibi veya onların temsilcisiymiş gibi ibadet edebilir. Yani bu kapı kendisine açıktır. Mesela Fatiha suresinde okuduğumuz, **“İyyake na`büdü ve iyyake nestein” (Biz ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz.)** ayetinde geçen **“biz”** tabiri hakkında Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, şayet ayette **“ben”** denilmiş olsaydı, bu ibadet sadece insana has kalırdı. Ama **“ben”** yerine **“biz”** denilmesiyle, yapılan ibadet kainat kadar büyümüş olur. Yani **“biz”** zarfında üç cemaatin ibadetleri mevcuttur. Bunlar;

- a. Vücudumuzun bütün hücrelerinin yaptıkları fitri ibadetleri,
- b. Hz. Âdem (a.s)`dan kıyamete kadar gelmiş ve gelecek tüm müminler cemaatinin ibadetleri,
- c. Kainatta var olan maddi veya manevi tüm varlıkların ibadetleri.

13. Namazda okunan “tahiyyat” duasında geçen “ettahiyyat” ifadesiyle tüm hayat sahiplerinin, “elmubarekat” kelimesiyle çekirdekler, yumurtalar, tohumlar ve nutfelerin, “essalavat” kelamıyla ruh sahibi varlıkların, “ettayyibat” tabiriyle de bütün peygamberlerin (a.s) ve yüksek seviyedeki melek ve ruhanilerin ibadetlerini, Allah`a (c.c) kendi namımıza ve hesabımıza sunma şerefi bahşedilmiştir.

Yapılan bu izahlardan sonra Peygamberimiz (a.s.m)`in bir hadiste buyurduğu **“...Gözümün nuru namazdır.”**(5) cümlesinin ve vefatı vaktinde çektiği sıkıntılar içerisinde bile, sahabelerine **“Namaza dikkat ve devam ediniz.”**(6) vasiyet ve tavsiyesinin ne demek olduğu ve nasıl bir hakikati ortaya koyduğu biraz daha iyi anlaşılabilir olur.

Dipnotlar:

(1) bk. el-Munavî, Feyzu'l-Kadir, 1/497; el-Kari, Şerhu'l-Mişkat, 2/523; el-Alusi, 6/361; Razi, 1/226.

(2) bk. Müsned, II, 421; Müslim, Salat, 215.

(3) bk. Tirmizî, İmân: 8; İbni Mâce, Fiten: 12.

(4) bk. Buhaî, Mevakit, 6; Tirmizî, Edep, 80.

(5) bk. Nesâî, İşretu'n Nisâ I; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 111, 128, 199.

(6) bk. Müsned, 1/78.